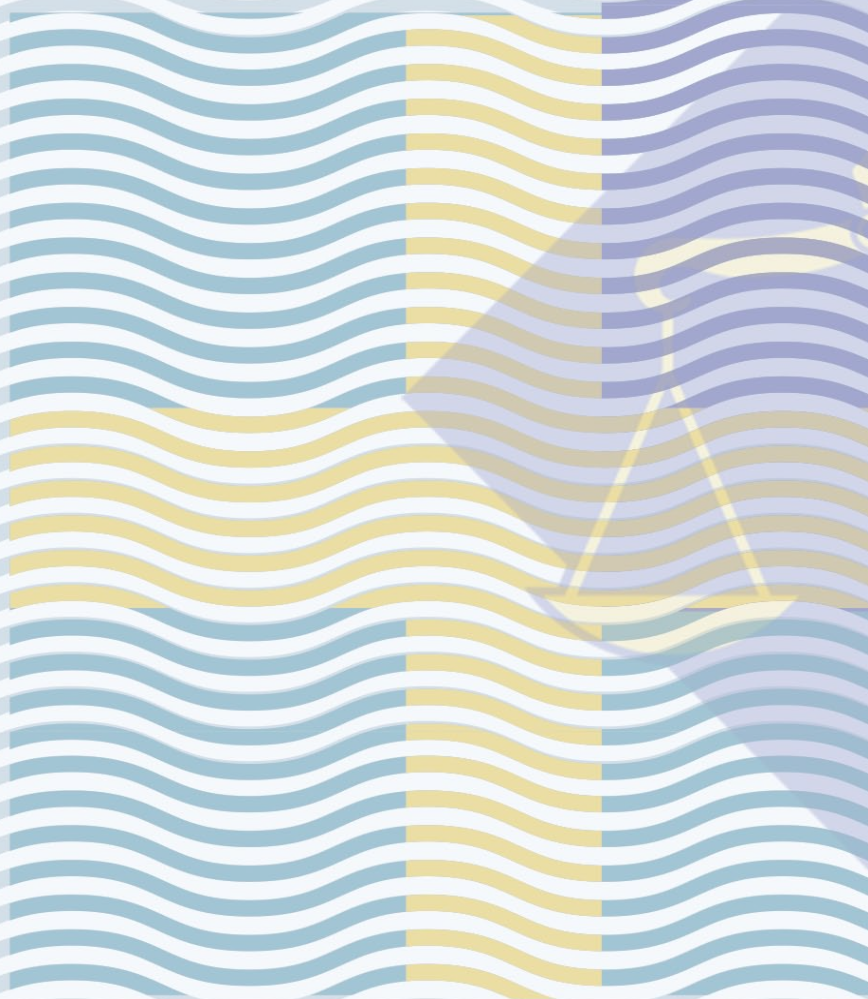

MOJ VODIČ KROZ KRIVIČNI POSTUPAK

ICEA

Švedska
Sverige

Ako si svjedok/inja uzrasta od 12 do 18 godina, onda je ova publikacija baš za tebe!

Publikacija će ti pojasniti kako teče krivični postupak pred sudom i upoznati te s glavnim učesnicima tog postupka, kao i osobama, koje će ti pružati pomoć i podršku, dok postupak traje.

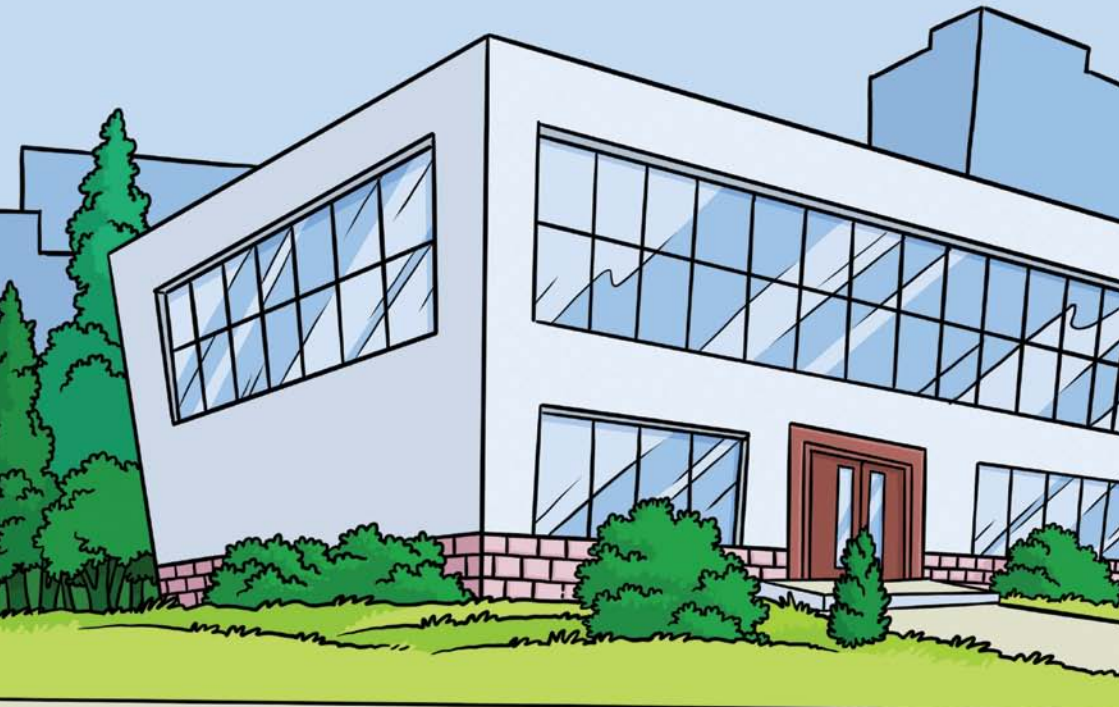

Krivični postupak pred sudom se vodi protiv optužene osobe zato što se misli da je povrijedila ili dovela u opasnost tebe ili neku drugu osobu, pa je tako učinila krivično djelo.

Ti si pozvan na sud, da bi rekao sutkinji šta se desilo i ko je povrijedio ili doveo u opasnost tebe ili neku drugu osobu. To se zove svjedočenje, a ti si svjedok i imaš dužnost da govoriš istinu o onome što si ti čuo, vidio ili doživio.

Ako je optužena osoba povrijedila ili dovela u opasnost tebe, onda si ti oštećena osoba, ali si ujedno i svjedok, jer ćeš sutkinji reći šta se desilo i ko te je povrijedio.

Ako optužena osoba nije povrijedila niti dovela u opasnost tebe, nego nekoga drugog, onda si ti samo svjedok, a sutkinji ćeš reći samo ono što znaš o optuženoj osobi i o tome šta se desilo.

Ovu publikaciju možeš pokazati i svojim roditeljima/starateljima ili bilo kojoj drugoj osobi u koju imaš povjerenja, kako bi ti oni mogli pružiti što bolju pomoć i podršku.

Ako to želiš, tvoji roditelji/staratelji ili bilo koja druga osoba u koju imaš povjerenja, doći će s tobom na sud i biti tu onoliko koliko ti to želiš i kada ti to želiš.

Tokom postupka upoznat ćeš stručnu savjetnicu, tužioca i sutkinju i imaš pravo da ih pitaš sve što ti nije jasno.

Napomena za roditelje/staratelje:

Pozivanje kao svjedoka maloljetne osobe, koja nije navršila šesnaest godina života, vrši se preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe da se hitno postupa ili drugih okolnosti.

Ja sam stručna savjetnica

i tu sam da ti pomognem i pružim podršku dok traje krivični postupak.

Bit ću uz tebe od početka do kraja tvog saslušanja i objasnit ću ti kako teče postupak pred sudom, koja je tvoja uloga i uloga ostalih učesnika postupka. Pored toga, moja dužnost je i da obavijestim sutkinju o svim potrebama vezanim za tvoje saslušanje.

Mene možeš slobodno pitati sve što želiš.

Svi mi koji učestvujemo u postupku imamo obavezu da vodimo računa o tvom najboljem interesu, da pazimo na tvoje dostojanstvo, da poštuemo tvoje pravo na život, opstanak i razvoj, i da se prilagodimo tvom uzrastu, kako bi nas što bolje razumio.

Ti imaš pravo da kažeš svoje mišljenje o svemu što smatraš da je za tebe važno i imaš pravo da tvoji roditelji ili staratelji budu uz tebe ili blizu tebe tokom postupka, odnosno dok traje tvoje saslušanje.

Zapamti da sva djeca imaju jednaka prava, da se niko ne smije ponašati drugačije prema tebi, zbog tvog spola, jezika, vjeroispovijesti, nacionalnog porijekla ili bilo kojeg drugog razloga, i da mi se možeš obratiti, ako budeš imao osjećaj da neko to čini.

Ako ne razumiješ jezik kojim pričaju učesnici u postupku, možeš zatražiti prevodioca, koji će ti pomoći da shvatiš sve što ne razumiješ. Ako ne razumiješ šta govore učesnici u postupku, jer koriste tebi nepoznate riječi, slobodno to reci i sve će ti biti objašnjeno.

Ako si gluh ili nijem, nemoj se plašiti, jer ćemo razgovarati s tobom na način koji tebi odgovara.

Trebaš znati da imaš pravo i na posebnu pomoć, zaštitu i podršku, ako nemaš roditelje ili svoj dom, ako si pripadnik neke nacionalne manjine ili iz bilo kojeg drugog razloga, zbog kojeg živiš teže nego druga djeca.

A sada idemo upoznati ostale učesnike u postupku!

Ovo je tužilac

Njegov zadatak je da u istrazi prikupi potrebne dokaze, kako bi onoga, ko je prema tebi ili nekom drugom učinio krivično djelo, mogao optužiti, a sud ga za učinjeno djelo kazniti. On ima potrebna znanja o pravima djeteta, ali i druga znanja i vještine, zbog kojih baš ovaj tužilac učestvuje u postupcima koji uključuju djecu.

Vjerovatno si ga već upoznao tokom istrage, kada si prvi put saslušan.

Tvoje sljedeće saslušanje će ujedno biti i posljednje, jer nije dozvoljeno da se saslušavaš više od dva puta. Ti ćeš biti sa mnom u posebnoj prostoriji, dok se u sudnici, odvojeno od nas, nalaze tužilac, sutkinja, optuženi i njegova braniteljica. Pitanja će ti postavljati samo sutkinja, koju ćemo vidjeti na ekranu koji se nalazi ispred nas.

Nećeš vidjeti niti jednu drugu osobu osim mene i sutkinje. Sutkinja će ti postavljati pitanja, a ako pitanje ne razumiješ, ja ću biti tu da ti pomognem i objasnim, kako bi pitanje razumio i na njega odgovorio.

Sutkinja može odlučiti i da ti pitanja postavljam ja, ako misli da je tako bolje za tebe.

Ako u sudu nema uslova da budeš smješten u posebnu prostoru, bit ćeš saslušan u sudnici, u kojoj će se nalaziti sutkinja, tužilac i braniteljica optuženog, ali ne i optuženi, jer će ga sutkinja udaljiti iz sudnice prije nego što mi uđemo.

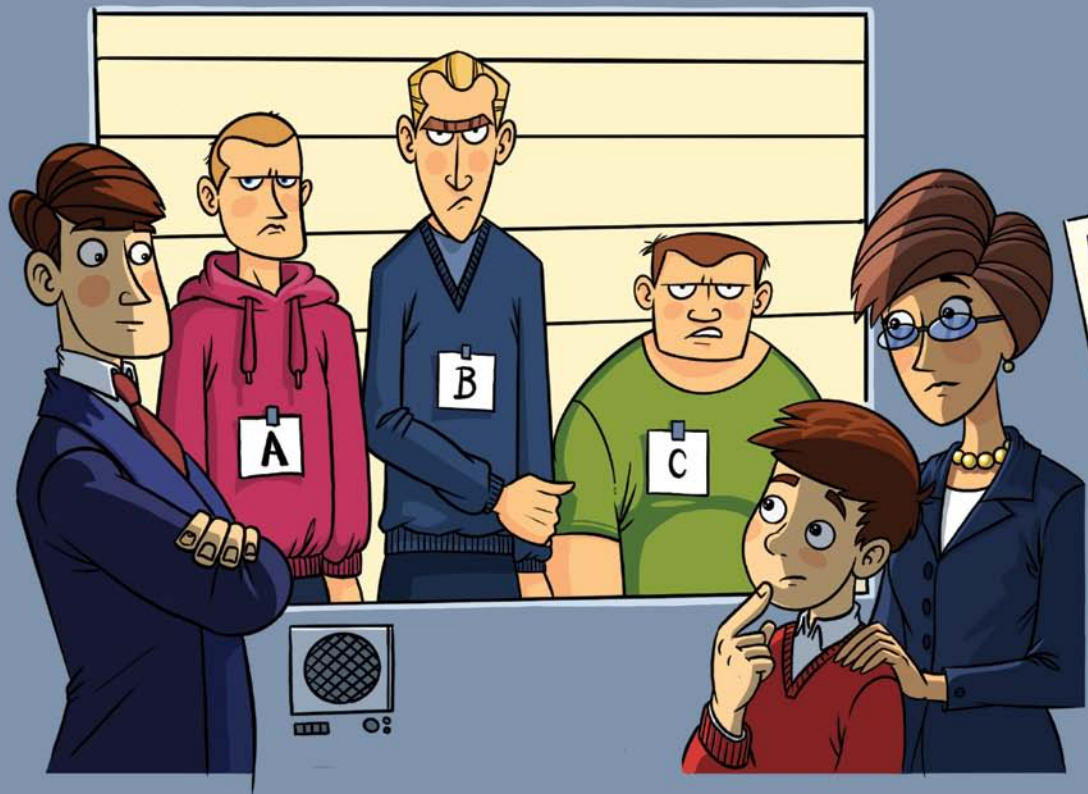

Optuženi je osoba, za koju se misli da je povrijedila ili dovela u opasnost tebe ili drugu osobu i kojoj se zbog toga sada sudi.

Optuženi ima pravo da se brani i zbog toga je tu njegova braniteljica – advokatica.

Ponekad se optuženi sam brani, pa nema svog branioca – advokata.

Sasvim je moguće da sutkinja odluči da nije potrebno da te se sasluša drugi put. U tom slučaju, koristit će se snimak tvog prvog saslušanja koje je obavio tužilac ili će se pročitati zapisnik tvog saslušanja i nećemo morati odlaziti u posebnu prostoriju niti sudnicu.

Želim da znaš i da te niko neće prisiljavati da se suočiš s optuženim, jer znamo da si preživio neugodno iskustvo i da si jako osjetljiv zbog toga.

Postoji mogućnost da te, u jednom trenutku, sutkinja zamoli da izvršiš prepoznavanje optuženog, odnosno da pokažeš ko je osoba koja je povrijedila ili dovela u opasnost tebe ili drugu osobu.

Ne trebaš brinuti, optuženi te ne može vidjeti dok to činiš.

Ako se slučajno desi da vidiš optuženog na hodniku ili ispred zgrade suda, ne brini se, jer on nema pravo da ti se približava niti da s tobom razgovara.

Napomena za roditelje/staratelje:

Krivični postupak za krivična djela na štetu djece i maloljetnika je hitan.

**ZAKON O
ZAŠTITI DJECE
I MALOLJETNIKA**

- ...
- ...
- ...
- ...

**KONVENCIJA
O PRAVIMA
DJETETA**

- ...
- ...
- ...
- ...

A evo nam i sutkinje!

Ona vodi ovaj postupak i donosi odluku o tome da li je optuženi kriv ili ne. Baš poput tužioca i sutkinja ima znanja o pravima djeteta, ali i druga znanja i vještine, zbog kojih baš ona vodi ovaj postupak.

Sutkinja će se pobrinuti da postupak što kraće traje i da niko ne ugrožava tvoja prava.

Kako bi te dodatno zaštitila, sutkinja može odlučiti da sa suđenja isključi osobe, koje nisu učesnici krivičnog postupka, tako da niko od njih neće znati šta se dešavalo u postupku. Svi ostali koji nisu isključeni iz postupka, imaju obavezu da sve što su saznali u toku postupka čuvaju kao tajnu, a ako tajnu otkriju, mogu biti kažnjeni.

Sutkinja ima dužnost da prati način tvog saslušanja.

S njom možeš biti potpuno otvoren i ispričati šta ti se dogodilo ili šta si vidio i čuo. Ona ima dužnost da se pobrine da svjedočiš u potpuno sigurnom okruženju i da ti svjedočenje ne izazove dodatnu štetu, bol i nelagodu.

Trebaš znati i da, zbog svog uzrasta, predstavljaš posebnog svjedoka, a to znači da imaš pravo i na posebnu pomoć i zaštitu.

Napomena za roditelje/staratelje:

Djeca i maloljetnici po automatizmu imaju status ugroženog svjedoka u krivičnom postupku. Pored toga, sud može djetetu dati i status svjedoka pod prijetnjom. To će učiniti, kada utvrdi da je osobna sigurnost ili sigurnost njegove porodice dovedena u opasnost zbog njegovog učešća u postupku, kao rezultat prijetnji, zastrašivanja ili sličnih radnji koje su vezane za njegovo svjedočenje.

Nadalje, sud može odlučiti da sasluša dijete po posebnim pravilima koja važe za zaštićenog svjedoka. To će sud učiniti kada utvrdi da postoji očigledna opasnost za ličnu sigurnost svjedoka ili njegove porodice i da je ta opasnost toliko ozbiljna da sud vjeruje da se neće umanjiti, nakon što je svjedok dao iskaz, odnosno da će se opasnost povećati zbog davanja iskaza. U svakom slučaju, sud će odrediti posebne mjere, jednu ili više njih, za zaštitu takvih svjedoka.

To može značiti da će te sutkinja saslušati prije ostalih svjedoka, kako ne bi morao čekati, a ona će se svakako pobrinuti da o svemu obavijesti i jednu posebnu ustanovu, koja se zove organ starateljstva (centar za socijalni rad) i koja također ima dužnost da ti pomaže.

Kada sud odluči da si zaštićeni svjedok, ti se više nećeš pojavljivati na sudu, a tvoji će lični podaci ostati tajna za sve, pa i za optuženog, osim za zapisničara i sutkinju koji su te saslušali.

U svakom slučaju, bit će ti objašnjeno na kakvu zaštitu imaš pravo.

Napomena za roditelje/staratelje:

Prema zakonima o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, te zakonima o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, tužilac i sud prije, u toku i nakon okončanja krivičnog postupka, obavještavaju organ starateljstva, odnosno organ socijalnog staranja, da omogući pružanje pomoći i psihološku podršku svjedoku, te stvaranje drugih neophodnih uslova za njegov oporavak i normalno uključivanje i funkcioniranje u životnoj sredini i okruženju.

Ako si zbog krivičnog djela pretrpio štetu, imaš pravo da ti se ta šteta nadoknadi.

Ona može biti materijalna (kada ti je oduzeta, uništena ili oštećena neka stvar usljed učinjenja krivičnog djela) i nematerijalna (kada si pretrpio bol i strah usljed učinjenja krivičnog djela).

Sutkinja će ti svakako reći da imaš ova prava i pitat će te da li želiš da ti se nadoknadi šteta.

Ti se na ovaj način izjašnjavaš o svom imovinskopravnom zahtjevu.

Napomena za roditelje/staratelje:

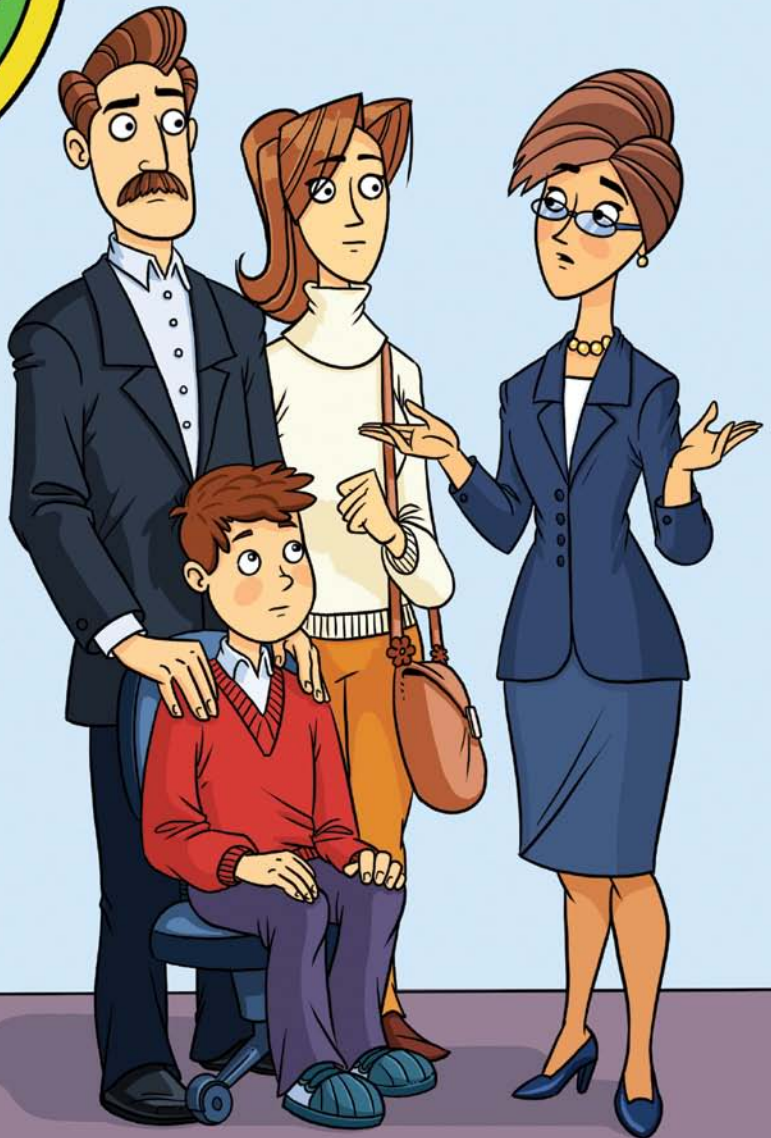
U skladu sa zakonima o krivičnom postupku, ovlaštena osoba ima pravo da u ovom postupku podnese prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva, koji je nastao usljed učinjenja krivičnog djela, pod uslovom da raspravom o tome znatno ne odugovlači ovaj postupak.

Ovaj zahtjev se može odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništavanje određenog pravnog posla.

Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku podnosi se tužiocu, odnosno sudu, najkasnije do završetka glavnog pretresa.

Sud može odlučiti da ne raspravlja o imovinskopravnom zahtjevu u krivičnom postupku, već da ovlaštenu osobu uputi da svoj prijedlog podnese i riješi u parničnom postupku pred drugim sudom. Isto tako, podnosilac može i sam odustati od prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku i ostvariti ga u parničnom postupku.

Tužilac je dužan da prikupi dokaze o imovinskopravnom zahtjevu vezanom za krivično djelo.

Stvari više ne izgledaju tako strašno kao što si mislio, zar ne?

Na kraju postupka, sutkinja će donijeti svoju odluku na osnovu onoga što si ti ispričao, dokaza tužioca i dokaza optuženog. Ako sutkinja utvrdi da je optuženi kriv za ono što je učinio, izreći će mu kaznu.

Ako sutkinja utvrdi da optuženi nije kriv, tužilac se može žaliti višem sudu, ako misli da ima dovoljno dokaza za to.

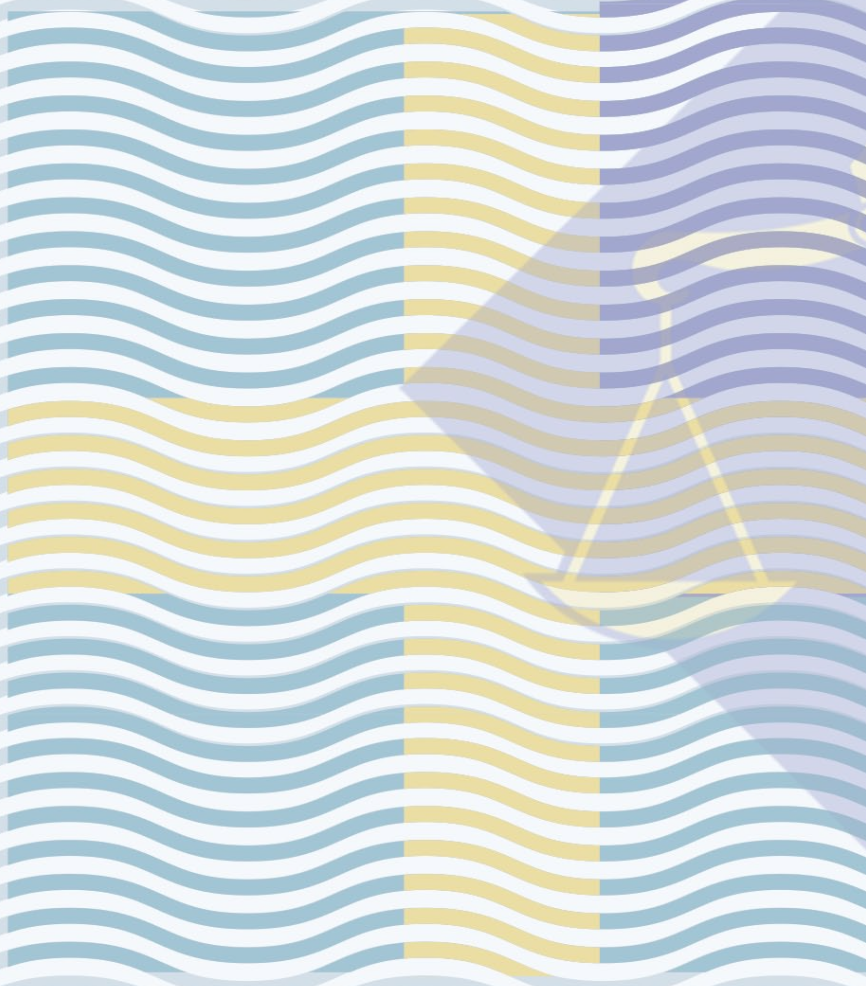

Napomena za roditelje/staratelje:

Zakonom je predviđena mogućnost tzv. “medijacije”. Riječ je o procesu posredovanja, u kojem neutralna treća osoba (mediator) pomaže oštećenom i učiniocu krivičnog djela da, kroz komunikaciju, postignu sporazum o načinu otklanjanja štetnih posljedica nastalih učinjenjem krivičnog djela.

ICEA

Švedska
Sverige

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Ova publikacija je izdata u okviru Projekta „Unapređenje efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca u BiH – druga faza”, koji provodi Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine (VSTV BiH), uz finansijsku podršku Vlade Švedske.

Opći cilj Projekta je unapređenje efikasnosti pravosuđa, s aspektom na sudove, kroz jačanje vladavine prava, demokratije, ljudskih prava, unapređenje položaja ranjivih grupa u kontaktu sa sudom, jačanje rodne jednakosti među nosiocima/teljicama pravosudnih funkcija, pružanje organizacione i materijalne podrške pravosudnim institucijama, borbu protiv korupcije, podršku u upravljanju sudskim predmetima, obuke nosilaca/teljica pravosudnih funkcija, sudskog i nesudskog osoblja, te reformu izvršnog postupka u pravosudnom sistemu BiH.

U okviru Projekta, VSTV BiH preduzima aktivnosti na unapređenju položaja ranjivih grupa, uključujući djecu i mlade, u kontaktu s pravosuđem, kao specifičnog cilja Projekta.

Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost VSTV BiH i ne odražava nužno stajališta Vlade Švedske.

Saradnici na pripremi teksta publikacije:

Jasmina Kosović

Melisa Vardo

Autor ilustracija:

Emir Durmišević

